

ברנהיים, עצומת-

(Bernheim Petition). עם עליית הנאצים לשלטון והנהגת החקיקה האנטי-יהודית בגרמניה החל באפריל 1933, התלבט הציבור היהודי בעולם בבעיה כיצד להגן על שוויון הזכויות של יהודי גרמניה. נעשה ניסיון באסיפה הכללית של חבר-הלאומים שהתכנסה באוקטובר 1933, והוצע בה לקבל החלטה, הקוראת לחדול מכול הפליית מיעוט כלשהו על רקע גזעי ודתי. בהצעה תמכו כול מדינות החבר, פרט לגרמניה, ובכך הוכשלה ההצעה, כי החלטות האסיפה הכללית קיבלו תוקף רק אם התקבלו פה אחד.

מיד בתום דיוני העצרת פרשה גרמניה מחבר-הלאומים, ובעיית יהודי גרמניה בכללותה (פרט לבעיית הפליטים) שוב לא הועלתה בו לדיון. בחיפוש אחרי דרכי מאבק בתחיקה האנטי-יהודית בגרמניה נזכרו פעילים יהודים בהסכם ז'נווה בין גרמניה לפולין משנת 1922, שקבע באופן הדדי את סדרי ההגנה על המיעוטים במטרה להבטיח שוויון זכויות מלא ומניעת הפליה מכול סוג שהוא בשלזיה העילית, שבה התגוררו אז כ- 10,000 יהודים. ההסכם גם קבע את מעמדו של חבר-הלאומים כבורר בסכסוכים הנובעים מחילוקי-דעות בנוגע לפירושו, ובכלל זה זכותם של קבוצות ויחידים, שראו את עצמם נפגעים מאי-כיבודו, להגיש עצומות לחבר. לשם כך נעזרו הפעילים בעצומה שחתם עליה פרנץ ברנהיים, תושב יהודי באיזור שלזיה העילית. ברנהיים חתם על עצומה נגד הפעלת החוקים האנטי יהודיים בתחומי האזור.

במאי 1933, כשהוגשה ע' ב' למועצת חבר-הלאומים, הודיע הנציג הגרמני במפורש שממשלתו נותנת קדימה לחוזה בין-לאומי, שעליו היא חתומה, על פני חקיקה פנים גרמנית. בסיכום הדיונים קבעה מועצת חבר-הלאומים, ביוני 1933, שהטענות שהועלו בע' ב' מבוססות, ועל גרמניה לבטל כול הפלייה נגד יהודי שלזיה העילית, כסותרת את הסכם ז'נווה. ממשלת גרמניה, שבדרך כלל היתה המעוניינת העיקרית בקיומו המלא של הסכם ז'נווה, נאלצה להורות במפורש לשלטונות שלזיה העילית לבטל את תוקפה של החקיקה האנטי-יהודית באותו חבל. יתר על כן, הוצאו אף הנחיות ברורות, הן מטעם מוסדות הממשל המרכזי והן מטעם המפלגה הנאצית, שלא לפגוע באוכלוסייה היהודית בשלזיה העילית בכול צורה שהיא. לבסוף, בסוף ספטמבר 1933, מסרה ממשלת גרמניה התחייבות מפורשת לחבר הלאומים, שאין תוקף לכול חקיקה אנטי-יהודית בתחומי שלזיה העילית. פעילותו המתמדת של ועד המשלחות היהודיות (Comité Des Délégations Juives) בנידון, והתארגנות יהדות שלזיה העילית עצמה להגנה על זכויותיה, עשו אף הן את שלהן כדי שזכויותיהם האזרחיות של יהודי האיזור ישמרו במלואן, עד מאי 1937 כשפג תוקפו של הסכם ז'נווה. תחילה לא הוחלו שם אף חוקי נירנברג.

משפג תוקפו של הסכם ז'נווה חתמו ממשלות גרמניה ופולין על הצהרה משותפת בעלת אופי דו-צדדי מובהק בקשר להגנת המיעוטים בשתי ארצותיהן, ובה נעדר כליל מעמדו של חבר-הלאומים. בכך הופקרו למעשה זכויותיהם של יהודי שלזיה העילית. מאז החל השלטון הנאצי להשוות באופן שיטתי את מעמדתם של יהודי שלזיה העילית למעמדם של שאר יהודי גרמניה, והתהליך הסתיים ב- 31 במרס 1938.